

Θαλάσσια Οικολογία: Ωκεάνιο Νηκτόν

Στέλιος Κατσανεβάκης
Μυτιλήνη 2020

Περίγραμμα – Ωκεάνιο Νηκτόν

- Σύνθεση
- Περιβαλλοντικές συνθήκες
- Προσαρμογές
- Τροφικές σχέσεις & Τροφικά πλέγματα

Ωκεάνιο νηκτόν:

Οργανισμοί του νηκτού της επιπελαγικής ζώνης

Ασπόνδυλα → Κεφαλόποδα

ολοεπιπελαγικοί & μεροεπιπελαγικοί οργανισμοί

Ιδιαίτεροι περιβαλλοντικοί παράγοντες

Χαρακτηριστικά

Τρισδιάστατη περιοχή

Ανυπαρξία στερεού υποστρώματος

Δυσκολία προσανατολισμού

Ανυπαρξία στηρίγματος – βύθιση

Προσαρμογές

Αύξηση κινητικότητας

Μεγάλες ταχύτητες

Παραλλαγή

Εξειδικευμένα αισθητήρια

Πλευστότητα

Προσαρμογές νηκτού: πλευστότητα

Πρόβλημα: Πυκνότητα ιστών > πυκνότητα νερού

Προσαρμογές για αποφυγή βύθισης

Περιοχές χαμηλότερης πυκνότητας

Αεροφόροι χώροι

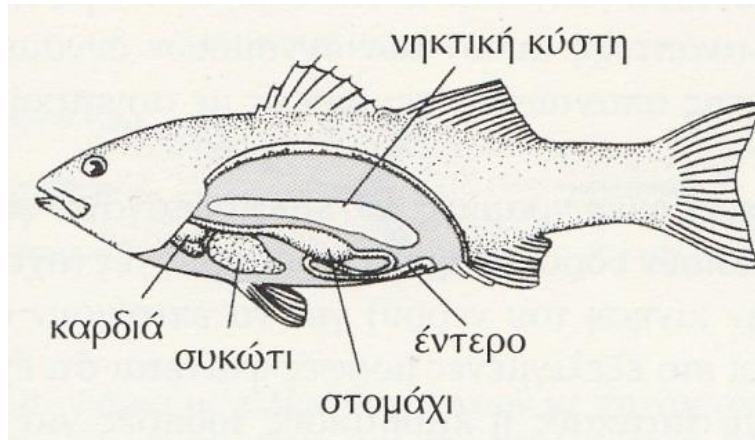
Λίπη ή έλαια

Αντικατάσταση βαρέων ιόντων από ελαφρύτερα (καλαμάρια)

Προσαρμογές νηκτού: πλευστότητα

Νηκτική κύστη

Φυσόκλειστο ψάρι

Φυσόστομο ψάρι

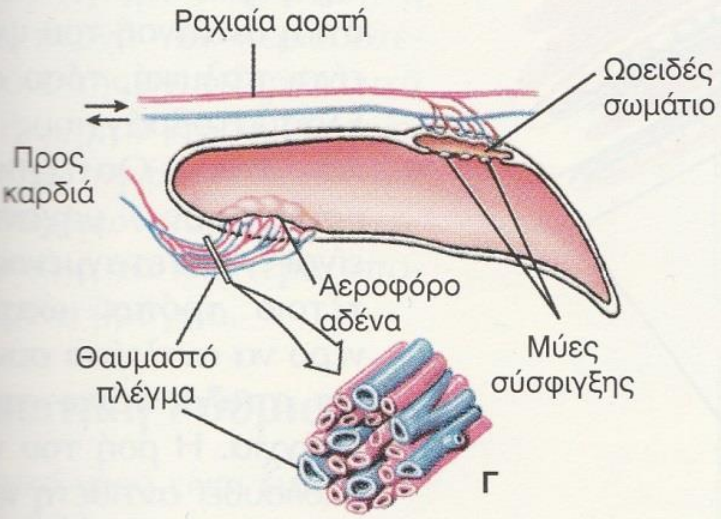
Προσαρμογές νηκτού: πλευστότητα

Νηκτική κύστη

Αποβολή αερίου κατά την ανάδυση

Προσθήκη αερίου κατά την κατάδυση

Προσαρμογές νηκτού: πλευστότητα

πνεύμονες (θαλάσσια θηλαστικά)

συμπληρωματικοί αεροφόροι χώροι (πτηνά, θαλάσσια θηλαστικά)

αντικατάσταση βαρέων ιόντων (καλαμάρια)

αποθήκευση λιπιδίων (ψάρια, θαλάσσια θηλαστικά)

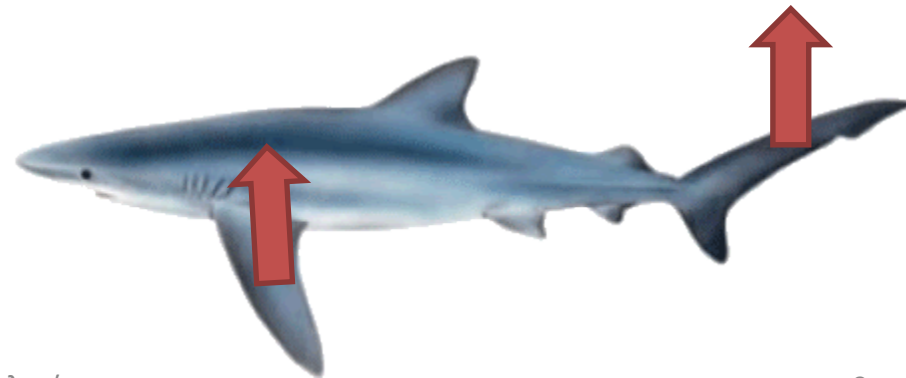
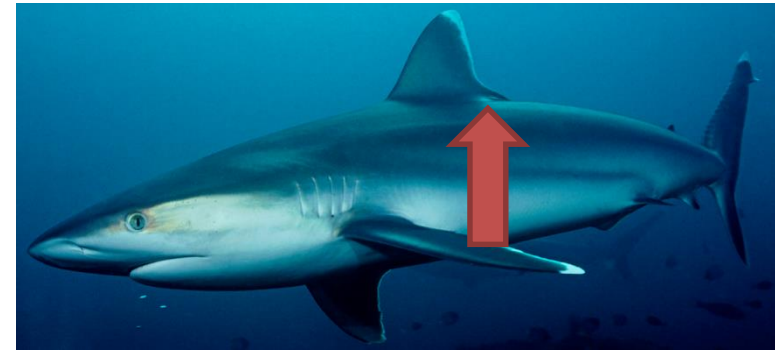
υδροδυναμικοί μηχανισμοί (πτερύγια)

Προσαρμογές νηκτού: πλευστότητα

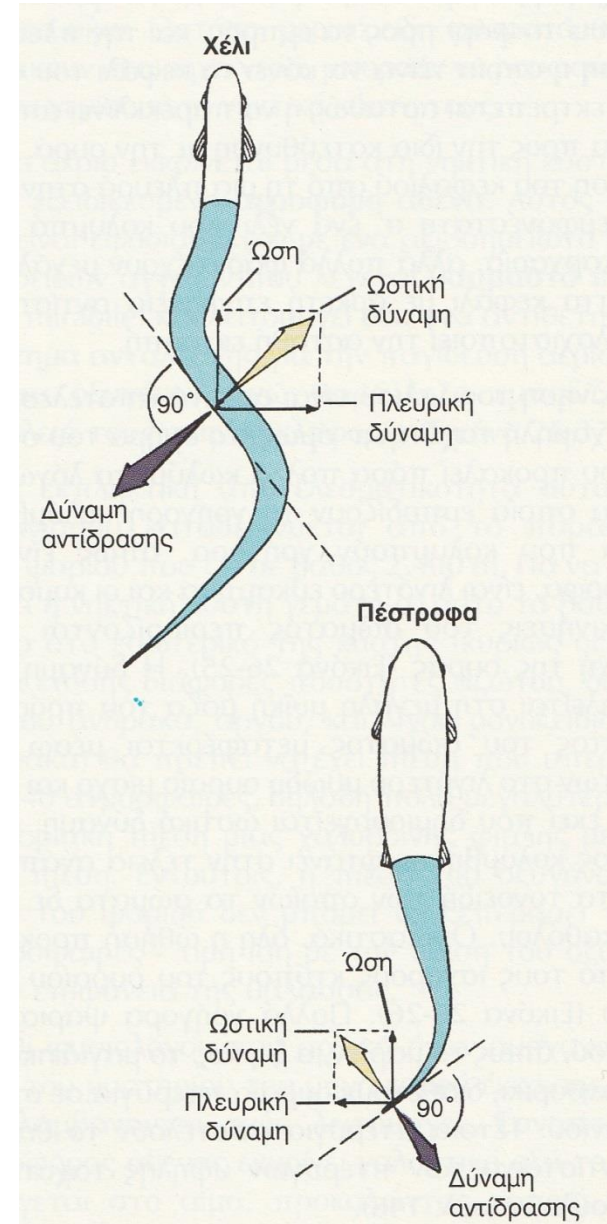
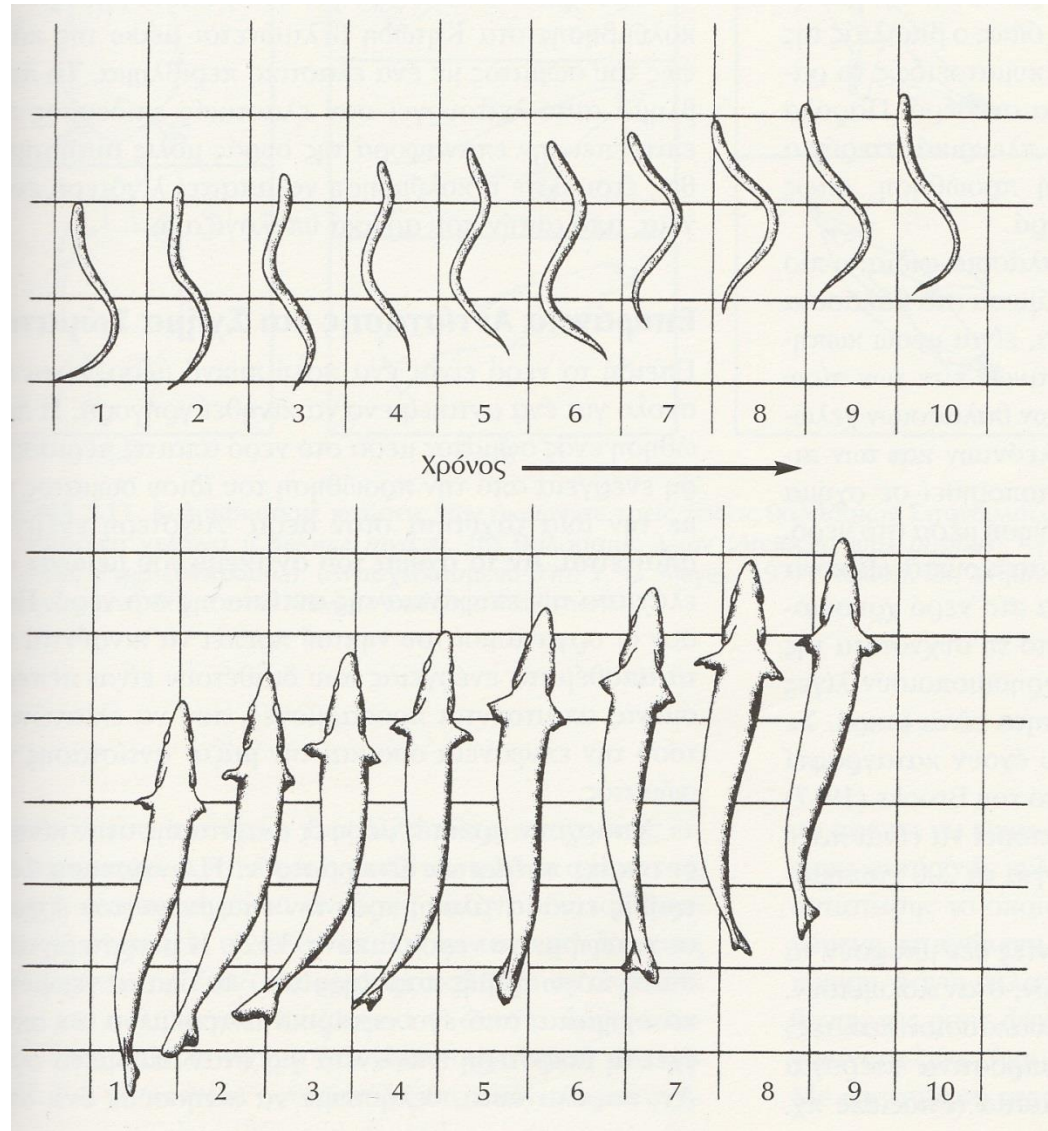
Καρχαρίες:

- Μεγάλο συκώτι – εναπόθεση λιπιδίων
- Πτερύγια – ετερόκερκη ουρά

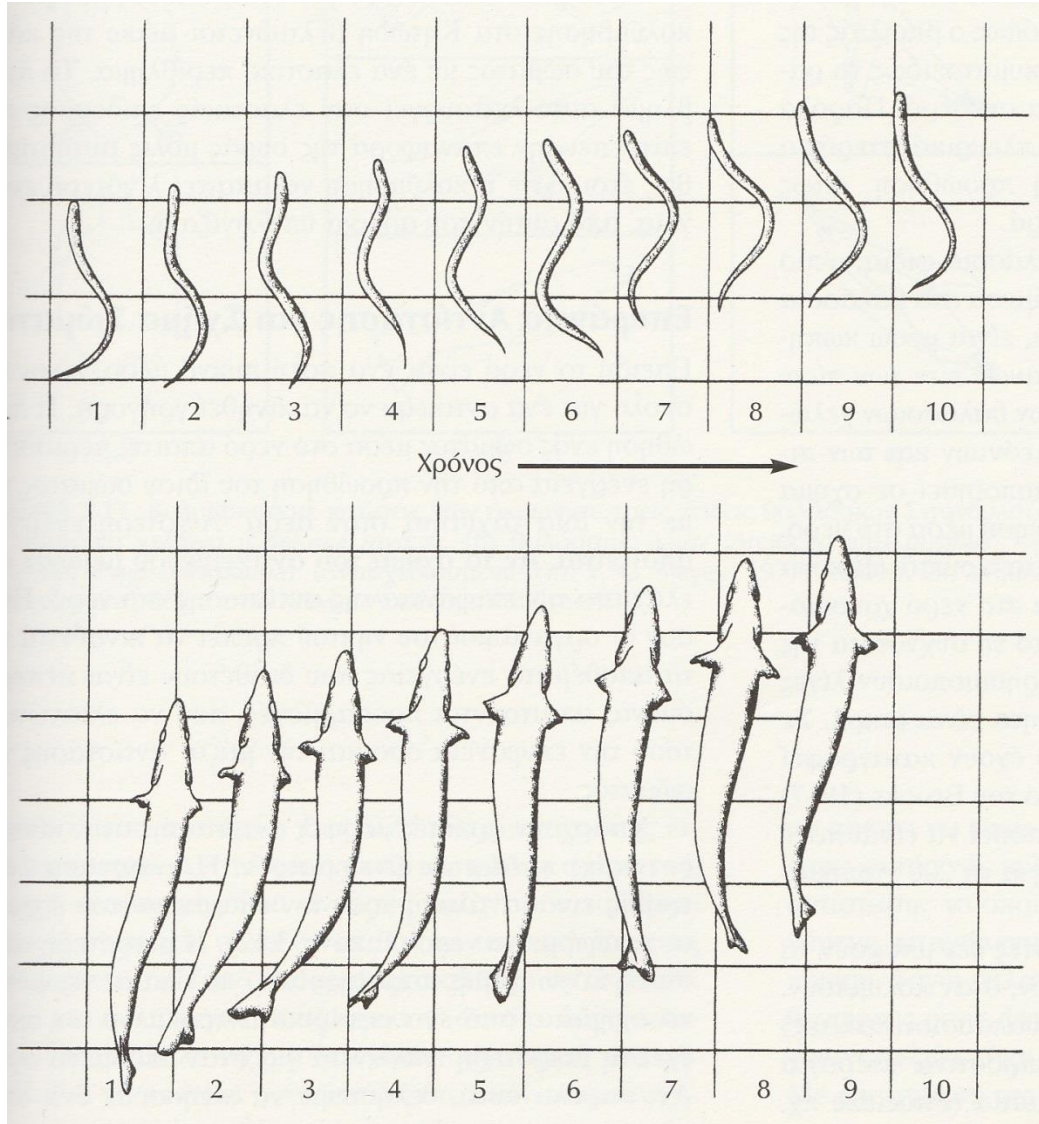

Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

Κυματοειδής κίνηση
για προώθηση

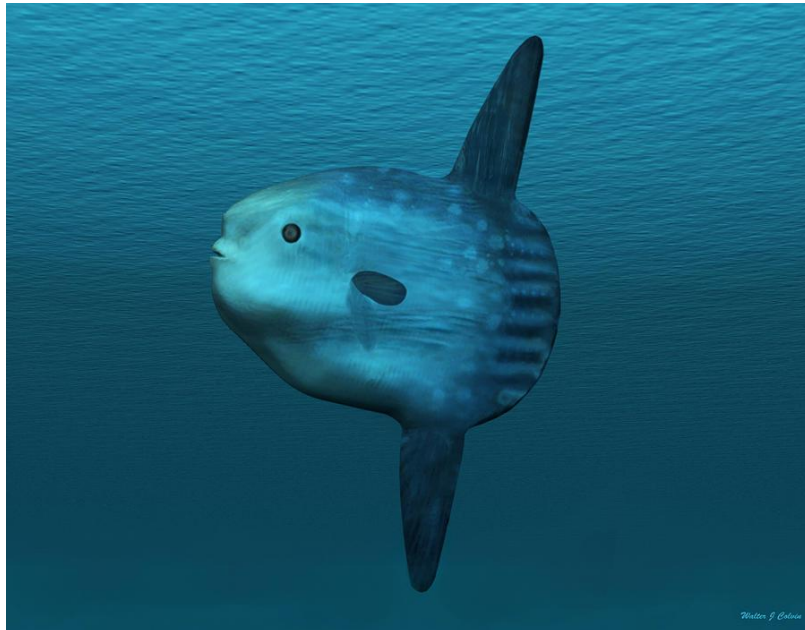
Ταλάντωση
Ψάρια → δεξιά-αριστερά
Θηλαστικά → πάνω-κάτω

Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

Κυματοειδής κίνηση → προώθηση των περισσότερων ψαριών
Εξαιρέσεις: σελάχια, φεγγαρόψαρα → ταλάντωση πτερυγίων

Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

... κάνοντας κουπί

Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

... εκτόξευση νερού

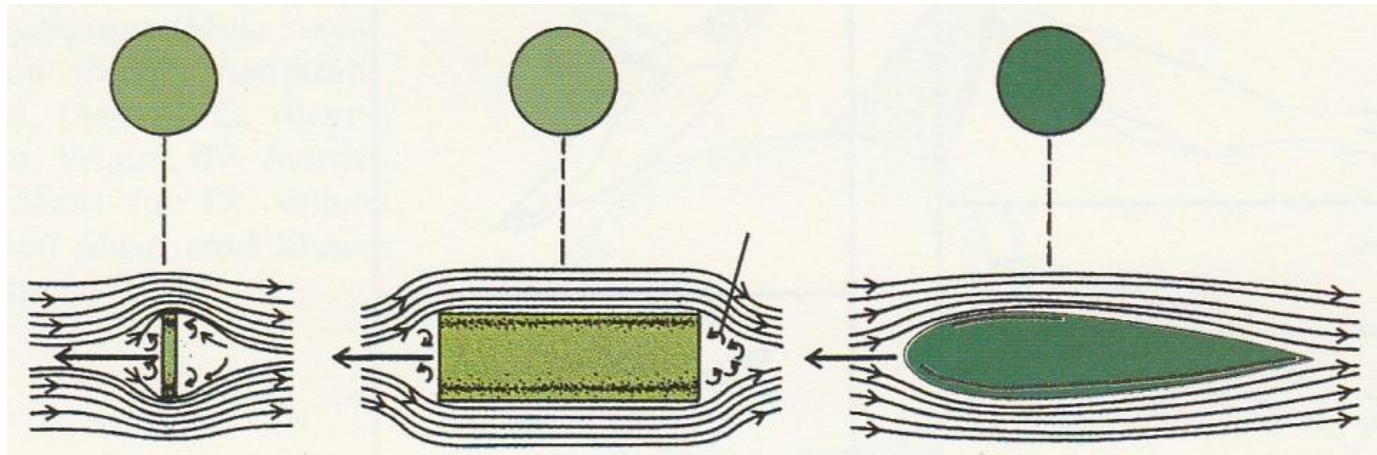
Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

Επιφάνεια αντίστασης και σχήμα σώματος

- Αντίσταση λόγω τριβής
- Αντίσταση λόγω σχήματος
στρωτή / τυρβώδης ροή

εγκάρσια τομή

πλαϊνή όψη

Προσαρμογές νηκτού: κίνηση

2 κατηγορίες προσαρμογών

- Για δημιουργία προωστικής δύναμης
- Για ελαχιστοποίηση της αντίστασης

Προσαρμογές νηκτού: άμυνα και παραλλαγή

Βασική αμυντική προσαρμογή: ταχύτητα

Εξειδικευμένες μορφολογικές δομές σπανίζουν

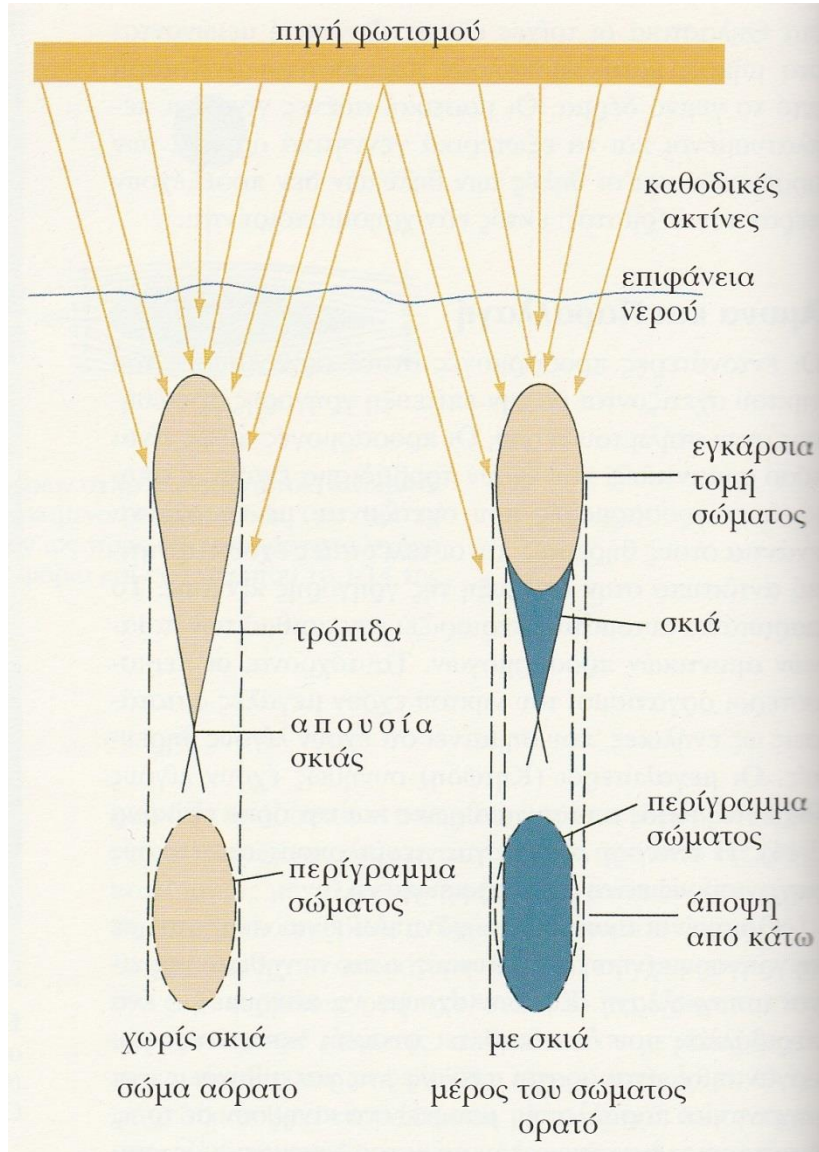
Διαφάνεια σώματος → δεν παρατηρείται στο νηκτόν

Χρωματισμός → διχρωμία ή αντίθετοι χρωματικοί τόνοι

Σχήμα σώματος → ανάπτυξη κοιλιακής τρόπιδας

Προσαρμογές νηκτού: άμυνα και παραλλαγή

Αντισκίαση:
η τρόπιδα στην
κοιλιακή επιφάνεια
εξαλείφει τη σκοτεινή
σκιά

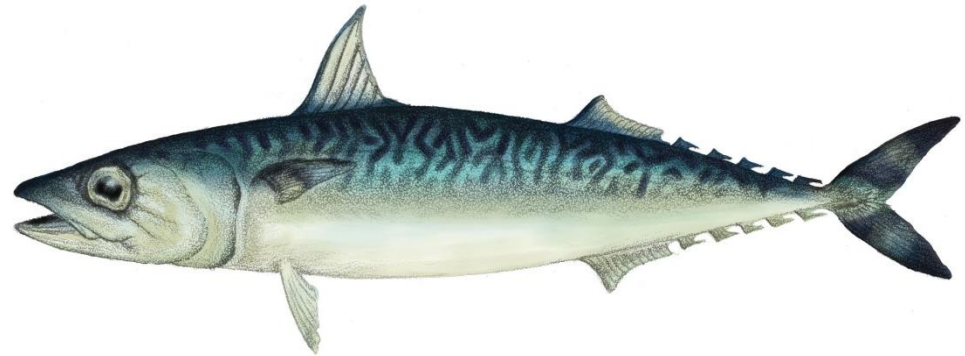
Προσαρμογές νηκτού: άμυνα και παραλλαγή

διχρωμία ή αντίθετοι χρωματικοί τόνοι:

Πάνω: κυανό ή σκούρο πράσινο

Κάτω: λευκό ή ασημί

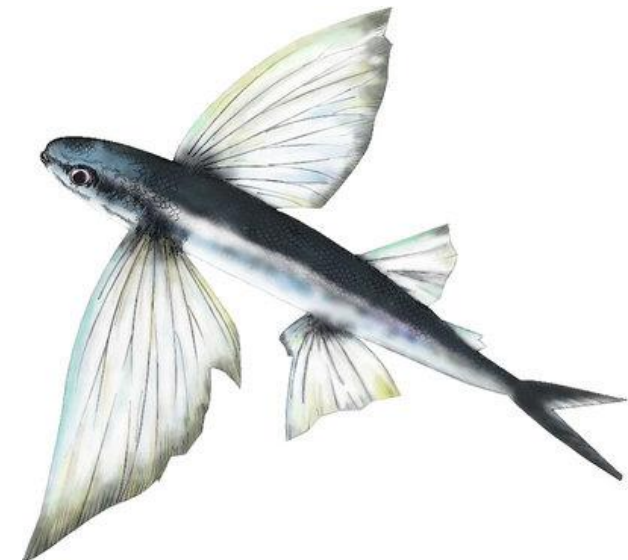

Προσαρμογές νηκτού: άμυνα και παραλλαγή

Ιπτάμενα ψάρια:
ανάπτυξη μεγάλων
θωρακικών πτερυγίων

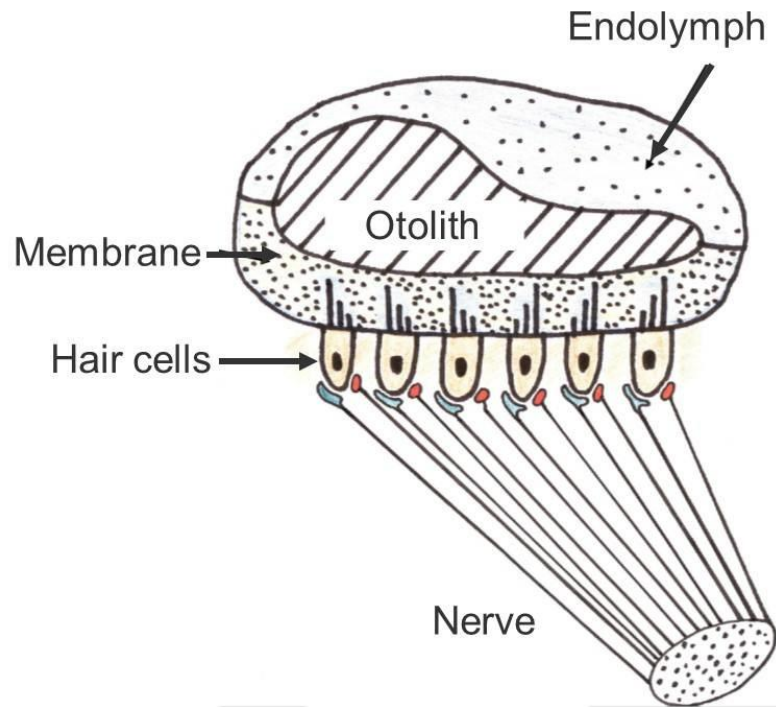
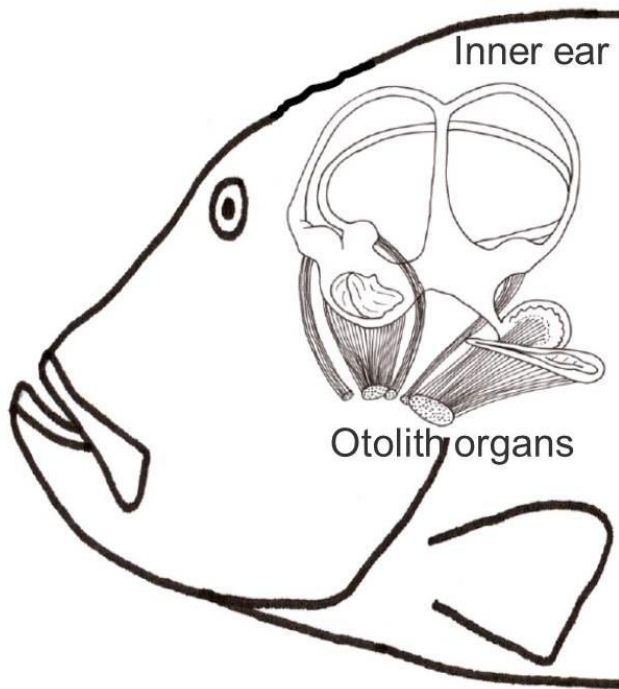

Προσαρμογές νηκτού: αισθητήρια όργανα

- Όραση – Μάτια
- Ακοή – Έσω αυτί
- Όσφρηση – οσφρητικοί βολβοί
- Γεύση – γευστικοί κάλυκες
- Προσανατολισμός, δονήσεις – Ωτόλιθοι
- Δονήσεις, ρεύματα – Πλευρική γραμμή, νευρομαστοί
- Αντίληψη ηλεκτρικών πεδίων – Κύστες του Lorenzini
- Ηχοεντοπισμός

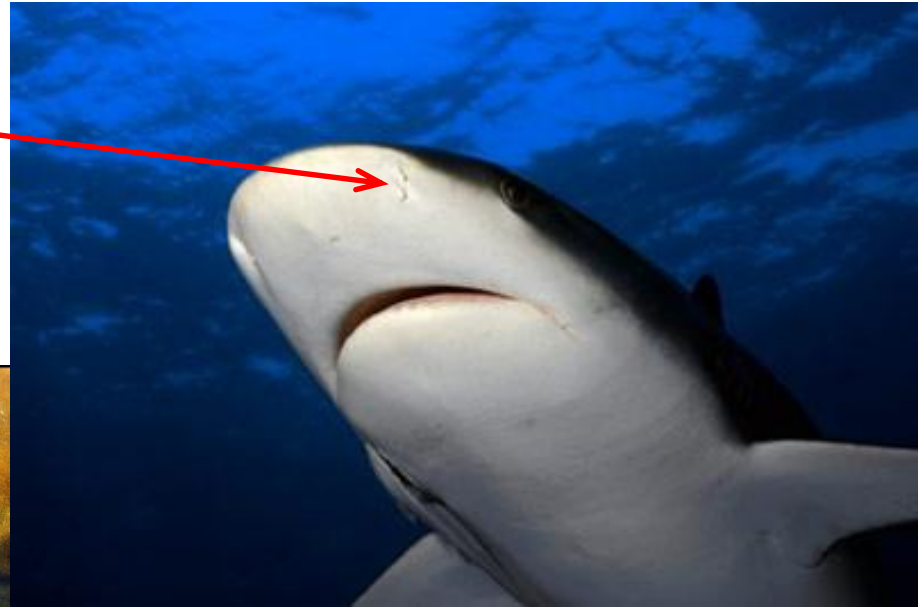
Προσαρμογές νηκτού: αισθητήρια όργανα

Προσαρμογές νηκτού: αισθητήρια όργανα

Οσφρητικοί βολβοί

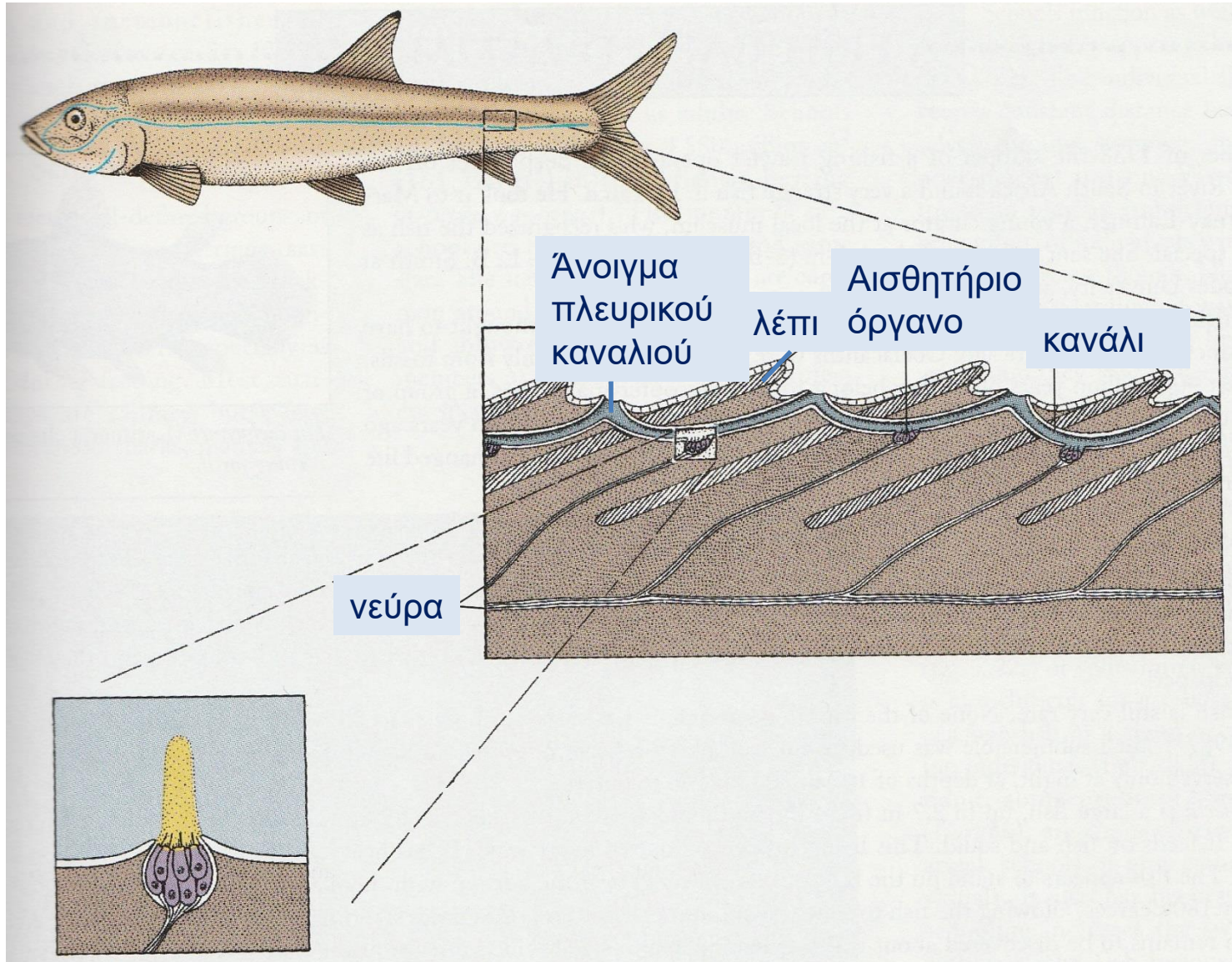
Προσαρμογές νηκτού: αισθητήρια όργανα

Πλευρική γραμμή

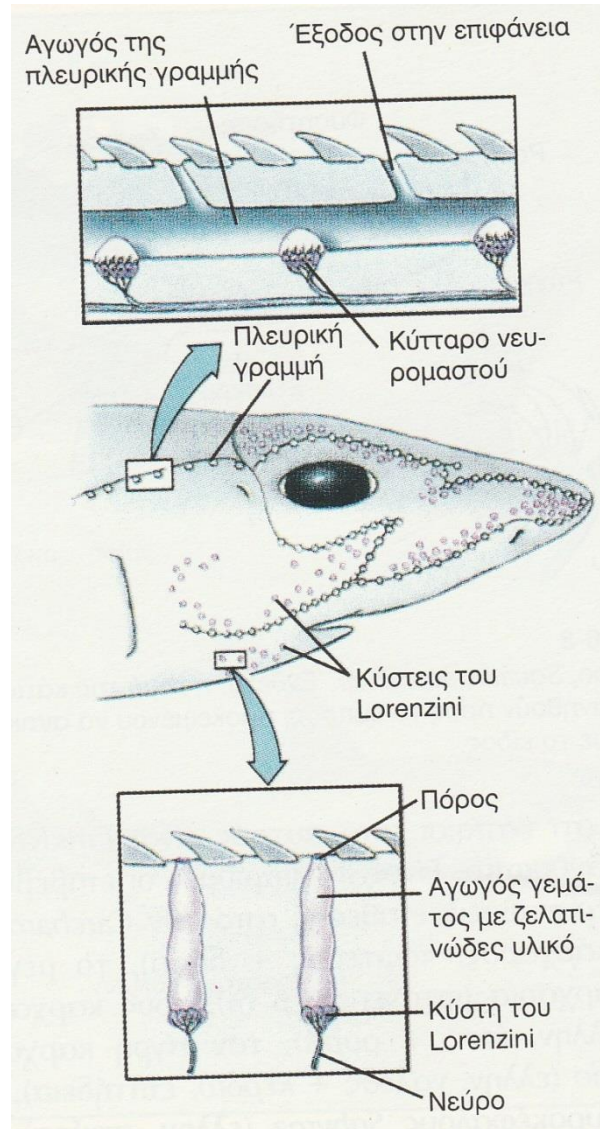

Προσαρμογές νηκτού: αισθητήρια όργανα

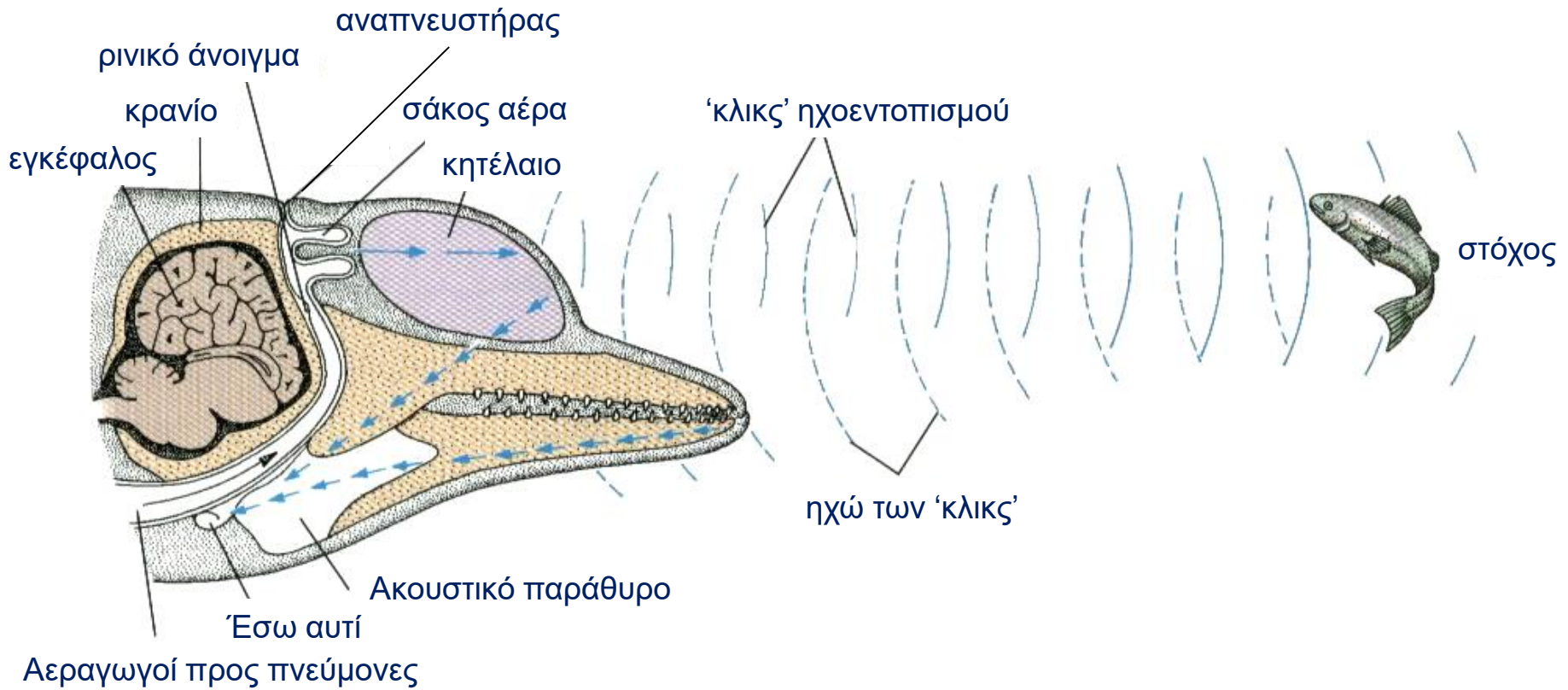
Προσαρμογές νηκτού: αισθητήρια όργανα

- Κύστες Lorenzini
- Εντοπισμός λείας
 - Πλοήγηση (ηλεκτρομαγνητική πυξίδα)

Προσαρμογές νηκτού: ηχοεντοπισμός

Προσαρμογές νηκτού: αναπαραγωγή & κύκλος ζωής

Ωοτοκία

- Επιπλέοντα αυγά
- Μεγάλες απώλειες
- Τεράστιος αριθμός αυγών
 - Μακρύπτερος τόνος → 2.6 εκατομμύρια
 - Γραμμωτό μάρλιν → >13 εκατομμύρια
 - Φεγγαρόψαρο → 300 εκατομμύρια
 - Γρήγορη αύξηση
- Καρχαρίες: λίγα αυγά
- Πτηνά, χελώνες → εναπόθεση στη στεριά

Προσαρμογές νηκτού: αναπαραγωγή & κύκλος ζωής

Ωοζωοτοκία

- Αλεπόσκυλος → 2 έμβρυα
- Γαλάζιος καρχαρίας → 54 έμβρυα

Ζωοτοκία

- Θαλάσσια θηλαστικά
- Αναπαραγωγικές συναθροίσεις
- Χαρέμια
- Πτερυγιόποδα → ξηρά
- Κητώδη → θάλασσα

Προσαρμογές νηκτού: μεταναστεύσεις

Γιατί γίνονται μεταναστεύσεις;

- Αναζήτηση τροφής
- Αναπαραγωγή

Παραδείγματα:

Σολωμός

Τόννος

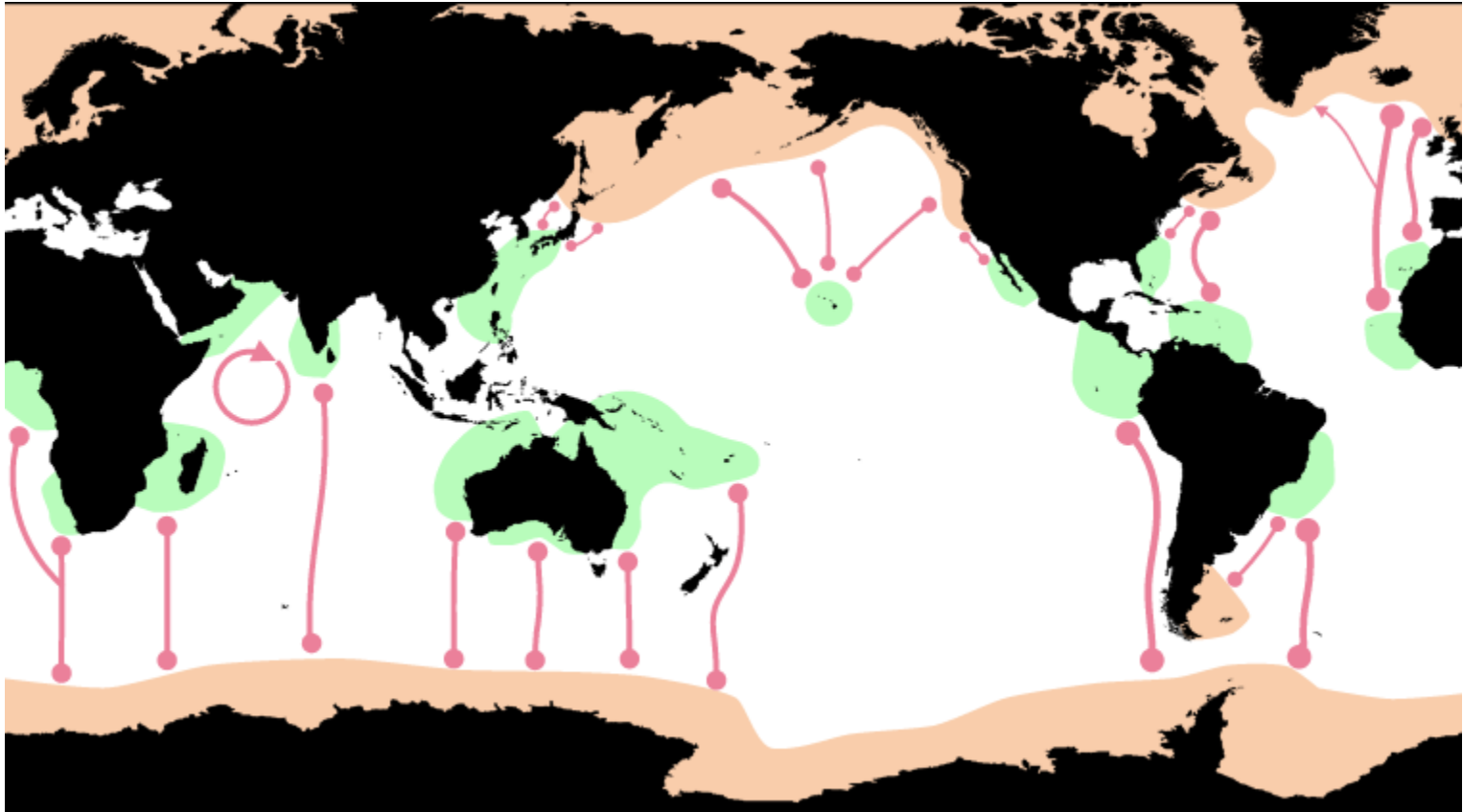
Χελώνες

Φάλαινες

Πτηνά

Προσαρμογές νηκτού: μεταναστεύσεις

Μεταναστεύσεις φαλαινών

Πράσινο: περιοχές τοκετού

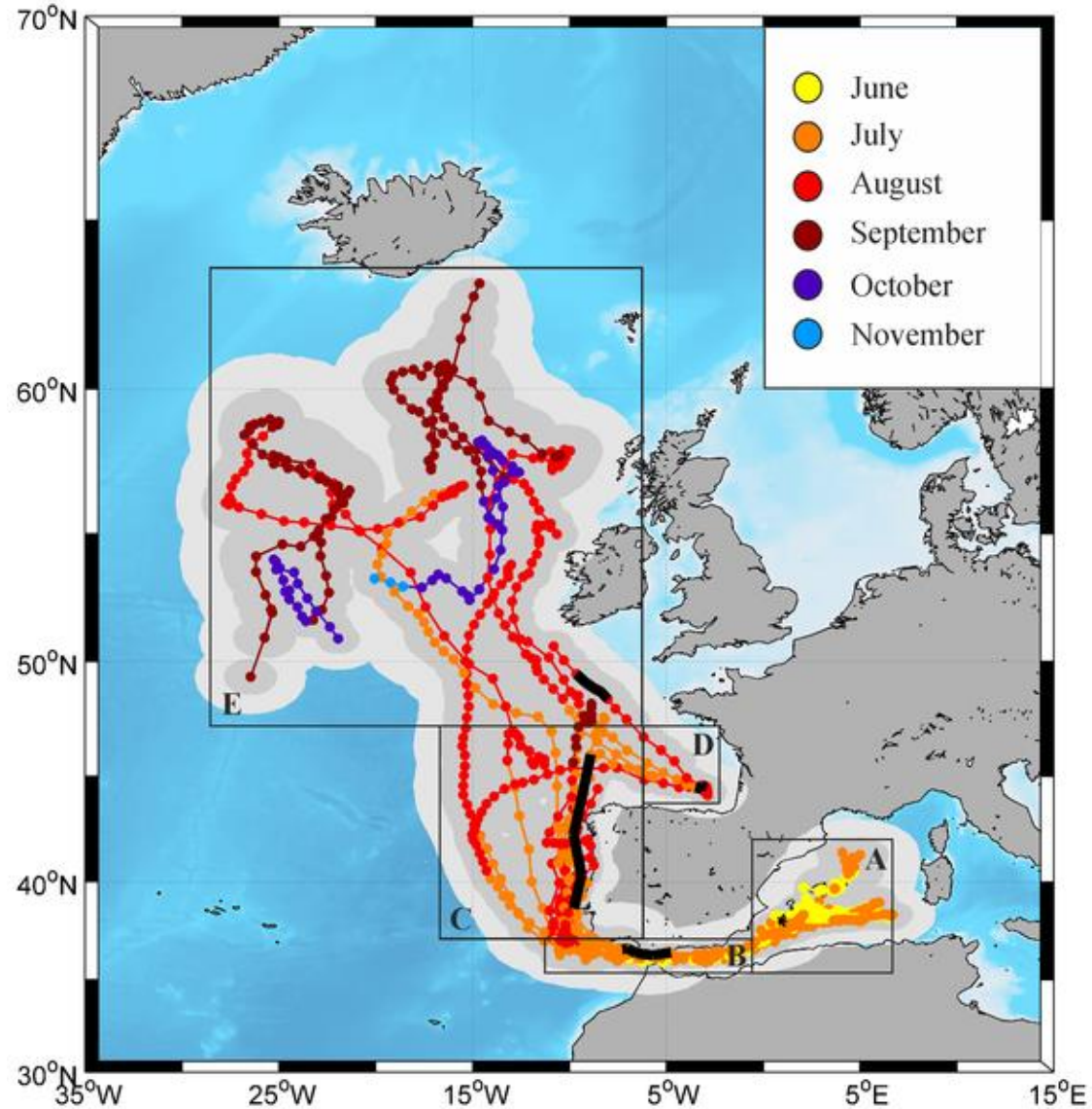
Πορτοκαλί: διατροφικά πεδία

Watson et al. 2014

Προσαρμογές νηκτού: μεταναστεύσεις

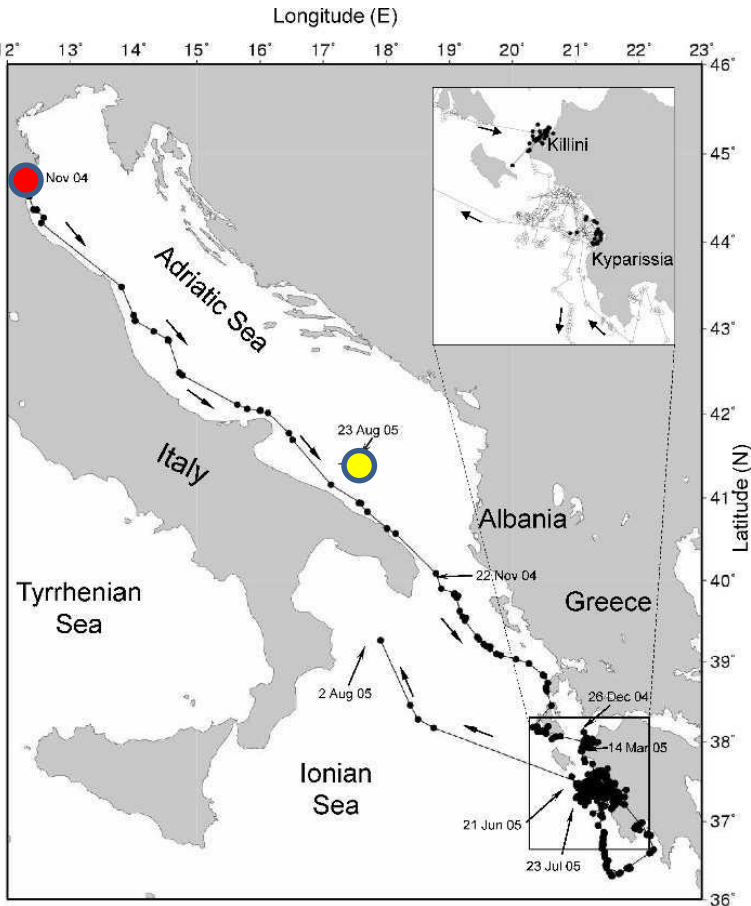
Πρότυπα
μετανάστευσης
γαλαζόπτερου τόννου

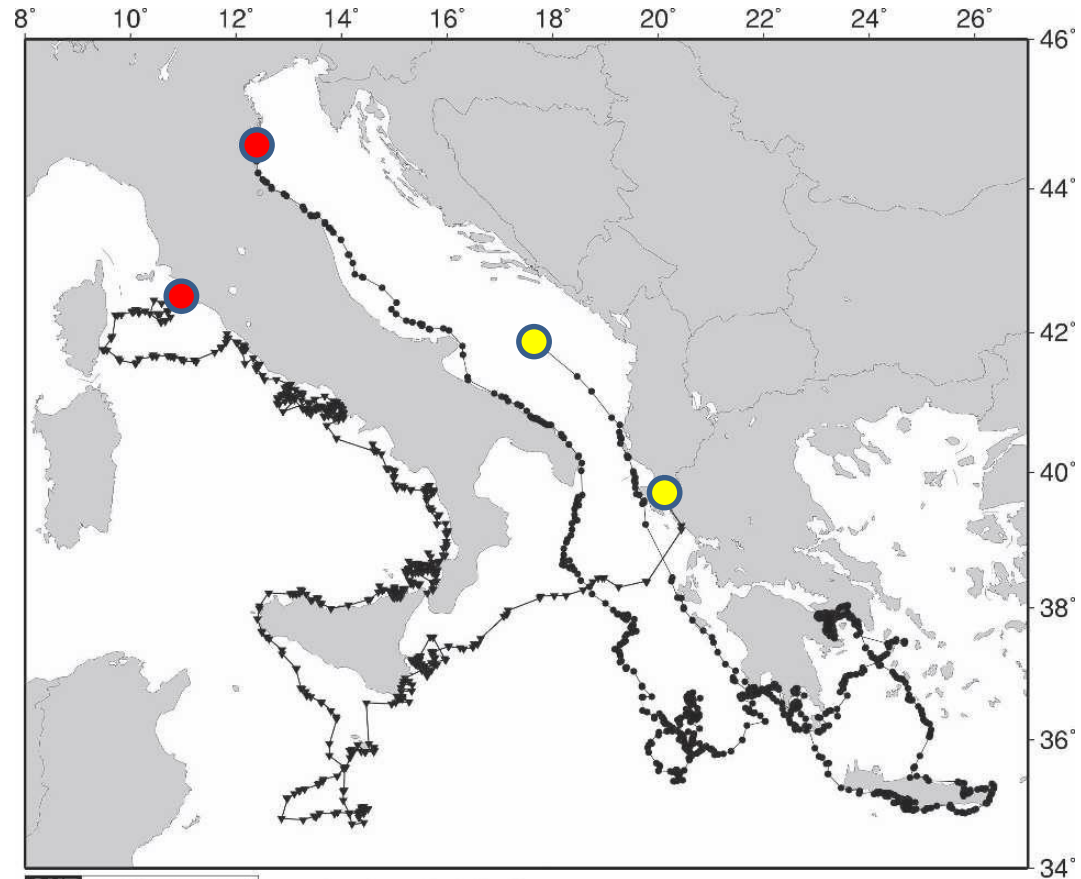
Aranda et al (2013) PLoS ONE 8(10):
e76445. doi:10.1371/journal.pone.0076445

Προσαρμογές νηκτού: μεταναστεύσεις

A: >4000 km σε 293 ημέρες

B: >6900 km σε 296 ημέρες

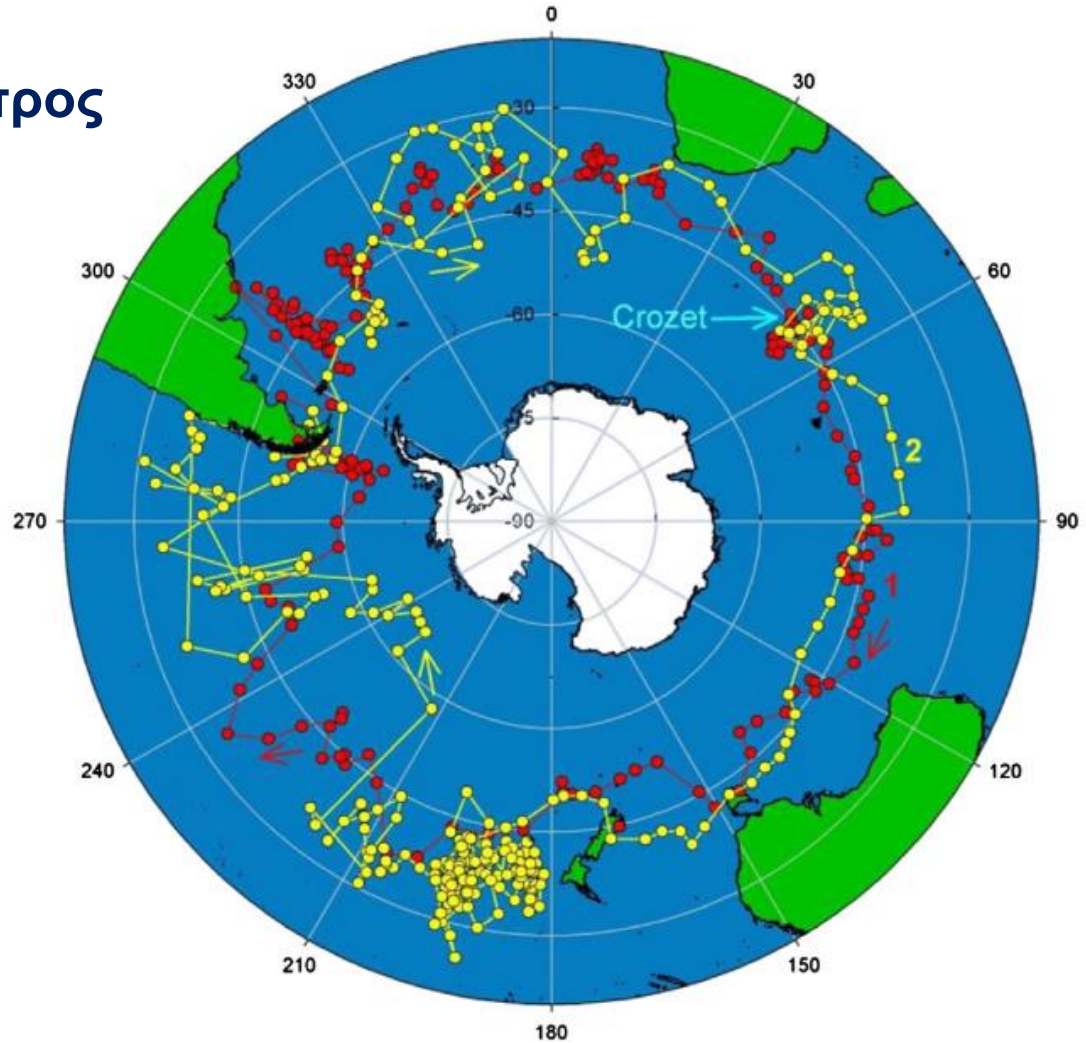
C: >5300 km σε 339 ημέρες

Μετανάστευση χελώνας
Caretta caretta

Προσαρμογές νηκτού: μεταναστεύσεις

Μετανάστευση άλμπατρος
Diomedea exulans

8.5 εκατομ. km κατά τη διάρκεια της ζωής του!

Προσαρμογές νηκτού: μεταναστεύσεις

Πως προσανατολίζονται τα μεταναστεύοντα είδη;

- Εντύπωμα οσμών ή χημικών ουσιών
- Κατεύθυνση κυμάτων
- Σημάδια με βάση την υποβρύχια τοπογραφία
- Ηχοεντοπισμός
- Θερμικές μεταβολές
- Ανίχνευση μαγνητικού πεδίου

Μαγνητίτης σε μεμβράνες με πολλές νευρικές συνδέσεις

Walker et al. (1984) Science 224: 751-753

Ειδικές προσαρμογές θαλ. Θηλαστικών & Πτηνών

Θερμορύθμιση (ομοιόθερμοι οργανισμοί)

- (Θ) αύξηση σωματικού μεγέθους
- (Π) μικρή παραμονή στο νερό
- (Θ) στρώμα λίπους ή κητελαίου
- (Θ) κυκλοφορικό σύστημα αντίθετης ροής στα πτερύγια

Ειδικές προσαρμογές θαλ. Θηλαστικών & Πτηνών

Κατάδυση στα θαλάσσια Θηλαστικά

- Μεγάλα βάθη/χρόνοι κατάδυσης
Φυσητήρας → >2000 μέτρα για >80 λεπτά
- Συρρίκνωση πνευμόνων
- Γαλάκτωμα λίπους βλέννας στις αναπνευστικές διόδους
- Μεγαλύτερος όγκος αίματος
- Μεγαλύτερη ικανότητα κατακράτησης οξυγόνου
- Βραδυκαρδία
- Διακοπή παροχής αίματος σε μη ζωτικά όργανα – αντοχή σε αναερόβιες συνθήκες
- Μυοσφαιρίνη

Ειδικές προσαρμογές θαλ. Θηλαστικών & Πτηνών

Εύρεση τροφής από περιπλανώμενα πτηνά (π.χ. άλμπατρος)

Όσφρηση: έντονα ανεπτυγμένη

Σωληνοειδή ράμφη

Πολύπλοκο οσφρητικό επιθήλιο

Θήρευση φυτοπλαγκτού από κριλλ →

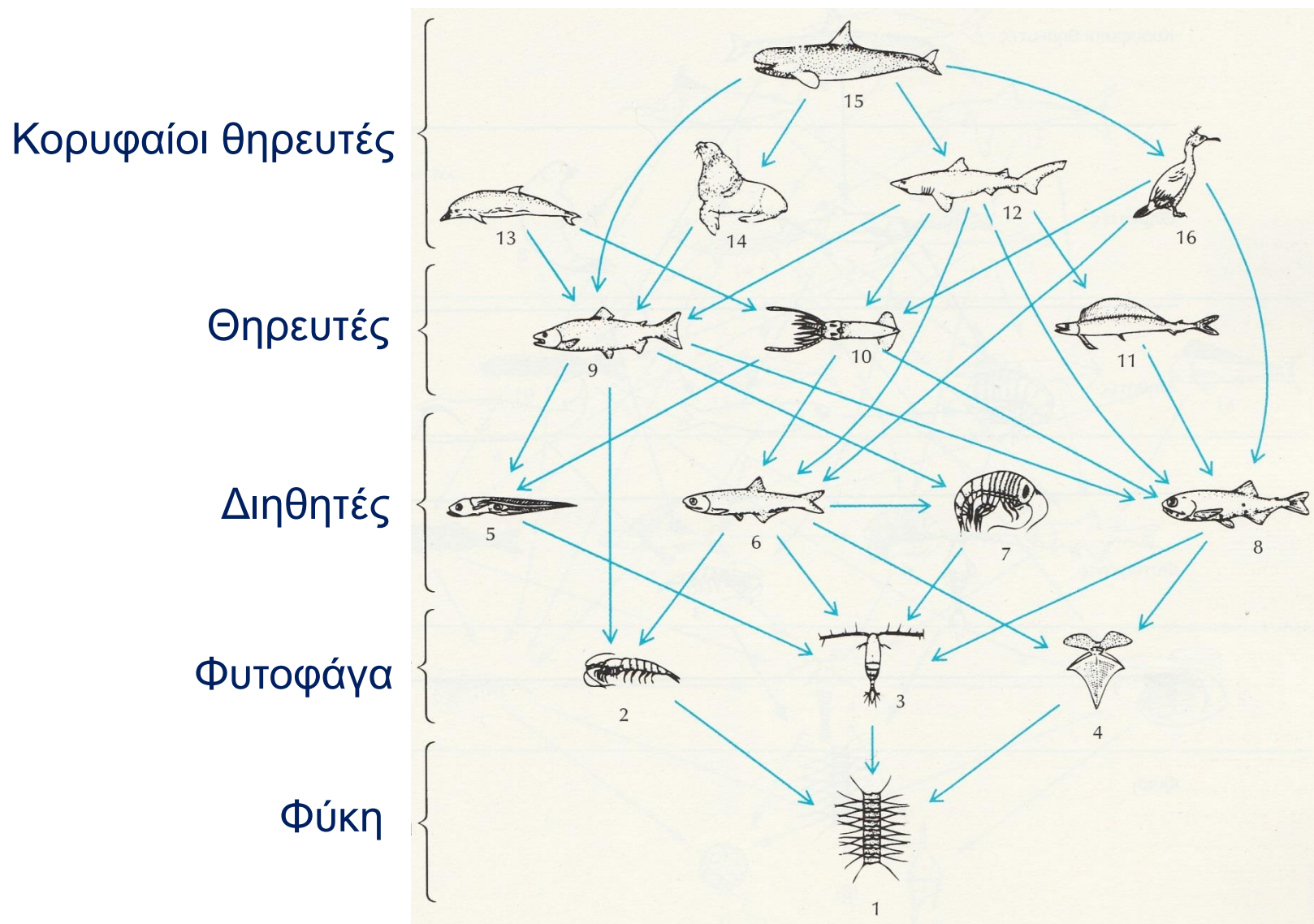
Παραγωγή διμεθυλοσουλφιδίου (DMS)

Ανίχνευση DMS από άλμπατρος

Τροφικά Πλέγματα: Εύκρατα νερά (Β. Ειρηνικός)

Τροφικά Πλέγματα: Ανταρκτική

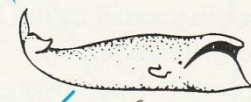
Κορυφαίοι θηρευτές

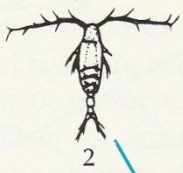
Θηρευτές

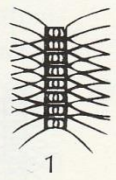
Διηθητές

Φυτοφάγα

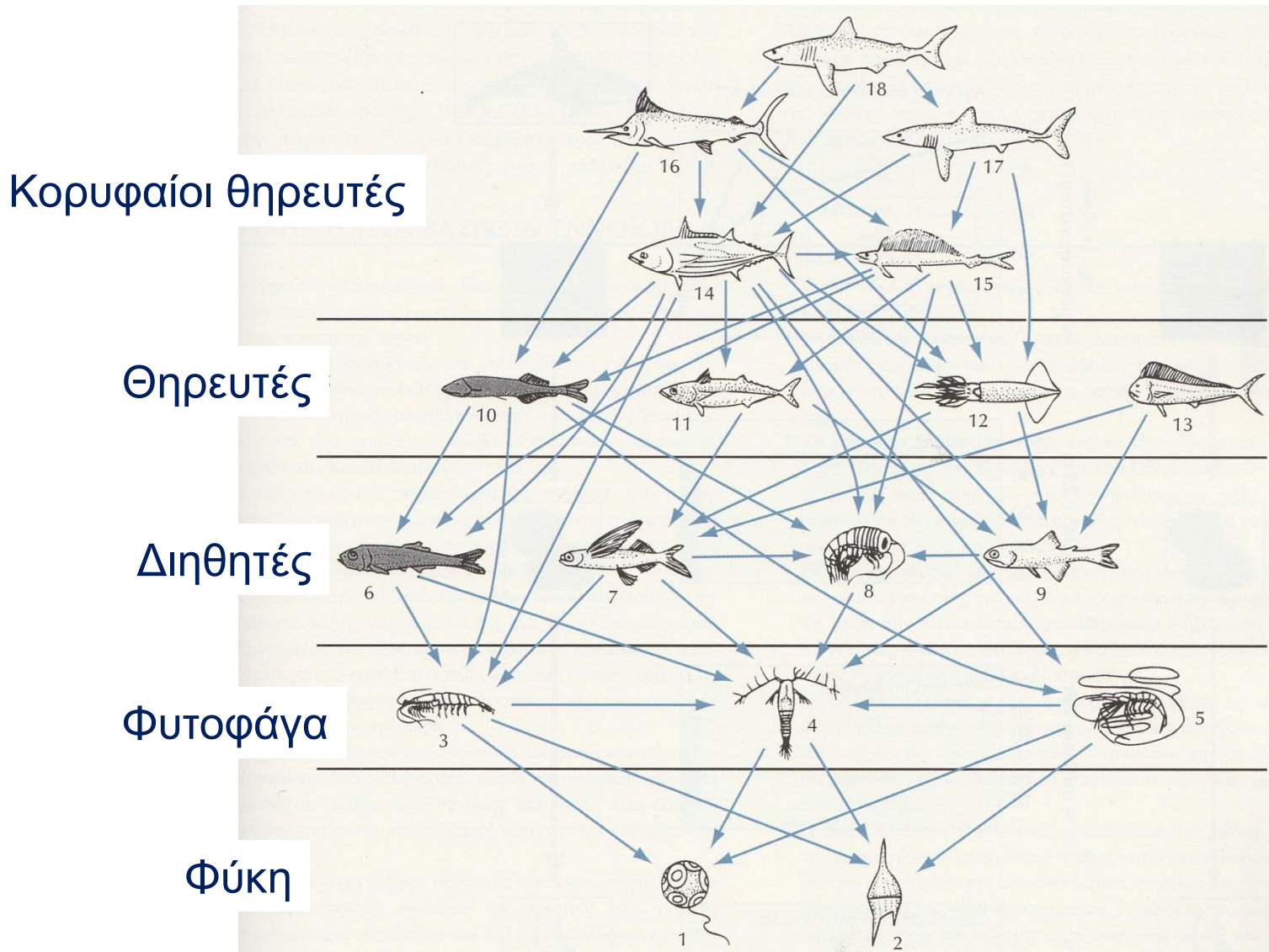

Φύκη

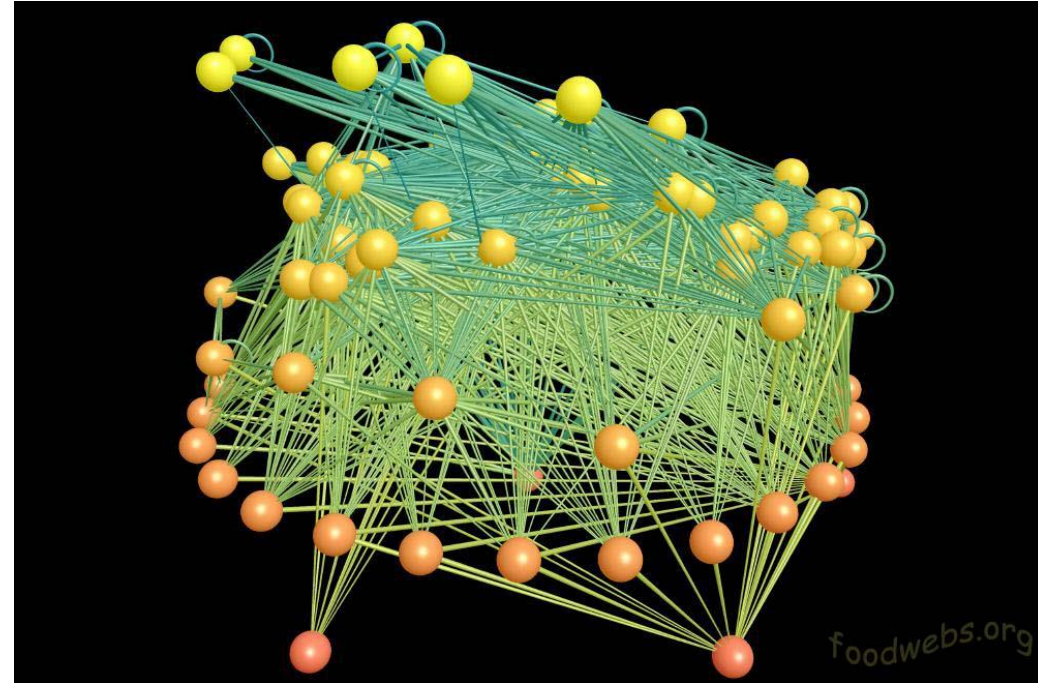
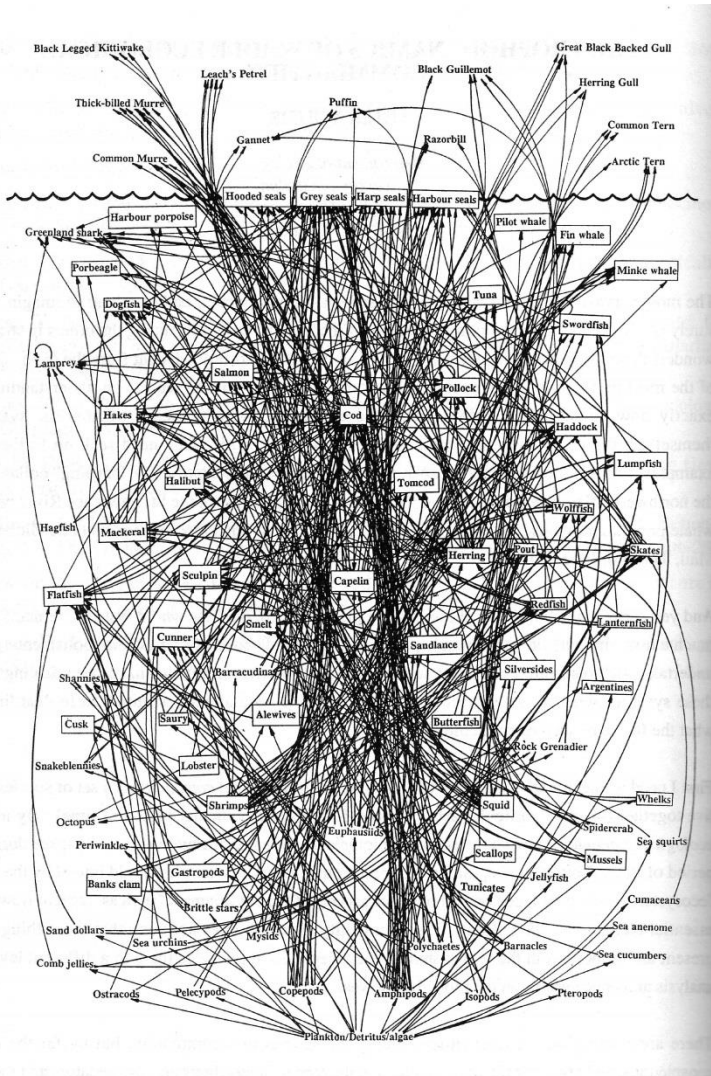

Τροφικά Πλέγματα: Τροπικές θάλασσες

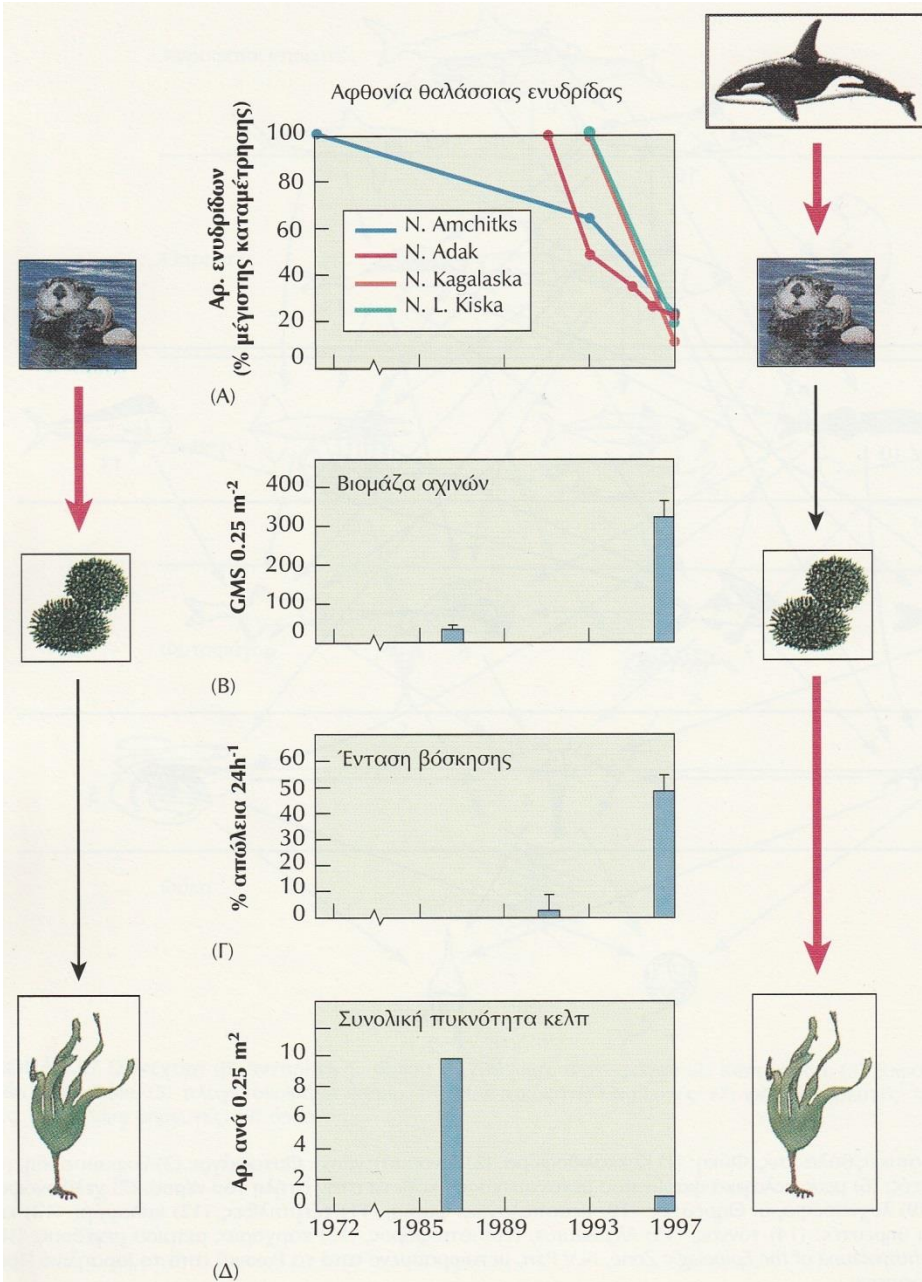

Πολυπλοκότητα τροφικών πλεγμάτων

Σημασία κορυφαίων θηρευτών

Θαλάσσια Οικολογία: Ωκεάνιο Νηκτόν

Στέλιος Κατσανεβάκης
Μυτιλήνη 2020